

Голас Радзімы

№ 36 (1814)
8 верасня 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.



Аматар-рыбалоў, аматар-паляўнічы... А ў апошнія гады ў Мінску нярэдка можна сустрэць і аматара-пчаляра. Як гэта ні дзіўна, але і ў горадзе яны маюць добрыя ўмовы для заняткаў сваёй любімай справай.

НА ЗДЫМКУ: П. ФІНСКІ з унукам Уладзімірам на сваёй пасецы. [Расказ пра мінчаніна-пчаляра Пятра ФІНСКАГА чытайце на 2—3-й стар.].

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

ПАДЗЕІ • ЛЮДЗІ • ФАКТЫ

АНЦЫІ ГРАМАДСКАСЦІ

АБ'ЯДНАЦЬ НАМАГАННІ
БАРАЦЬБІТОЎ

Рашучае «Не!» гонцы ўзбраенняў, планам размяшчэння новых смяротных амерыканскіх ракет у Заходняй Еўропе выказалі ўдзельнікі прайшоўшага ў Мінску антываеннага мітыngu прадстаўнікоў працоўных горада, прысвечанага Дню прафсаюзных дзеянняў за мір. Уступным словам яго адкрыў старшыня Беларускага М. Полазаў.

Страсным заклікам да захавання і ўмацавання міру прагучала выступленне на мітыngu ўдзельніцы Вялікай Айчыннай вайны, урача 12-й гарадской дзіцячай паліклінікі, заслужанага ўрача БССР І. Гудовіч. Свой гнеўны пратэст супраць гонкі ўзбраенняў і планаў НАТО па размяшчэнню новых ракет у Еўропе, выказалі слесар вытворчага аб'яднання «Гарызонт» М. Дзямідаў, электразваршчык вытворча-монтажнага аб'яднання «Прамаўмонтаж» А. Банкетаў, праектар Інстытута народнай гаспадаркі І. Пыско, студэнтка, член прафкома БДУ імя У. І. Леніна Л. Шчаглова.

На мітыngu таксама выступіў адзін з удзельнікаў Сусветнай прафсаюзнай канферэнцыі энергетыкаў, сакратар федэрацыі энергетыкаў Партугаліі Карлас Радрыгес. Нават ва ўмовах раз'юшанай антысавецкай і мілітарызскай прапаганды, падкрэсліў ён, усё большая і большая колькасць людзей у розных краінах пачынае ўсведамляць, адкуль ідзе пагроза міру. У сваім імкненні да міру і дружбы савецкі народ не адзінокі. З ім усё сумленныя людзі планеты.

УРАЧЫСТЫ СХОД

СВЯТА БРАЦКАГА
В'ЕТНАМА

Нацыянальнаму святу в'етнамскага народа—38-й гадавіне СРВ—быў прысвечаны ўрачысты сход прадстаўнікоў працоўных Мінска, які адбыўся ў Доме літаратара. З дакладам выступіў член праўлення Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі, старшыня Дзяржкамітэта БССР па прафтахдукацыі В. Верхавец. Прэзідэнт зямляцтва в'етнамскіх студэнтаў, якія вучацца ў Мінску, аспірант Белдзяржуніверсітэта Нгуен Чан выказаў удзячнасць за дапамогу ў падрыхтоўцы кваліфікаваных спецыялістаў. Ён адзначыў важнае значэнне дружбы і супрацоўніцтва з савецкім народам.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

ТРАНСПАРТНІКІ БАЛГАРЫІ

У нашай рэспубліцы пабывала група спецыялістаў аўтамабільнага транспарту Народнай Рэспублікі Балгарыі. Мэтай іх прыезду было вывучэнне перадавога вопыту беларускіх транспартнікаў і перайманне навукова-тэхнічных распрацовак, укараненых на аўтамабільным транспарце грамадскага карыстання БССР.

Балгарскія сябры былі прыняты ў Міністэрстве аўтатранспарту Беларусі, наведалі рэспубліканскія навукова-вытворчыя ўстановы, пазнаёмліліся з работай транспартных прадпрыемстваў у Мінску, Гродна, Брэсце, Ваўкавыску.

ВЫХАВАННЕ

САМЫ ГАЛОУНЫ УРОК

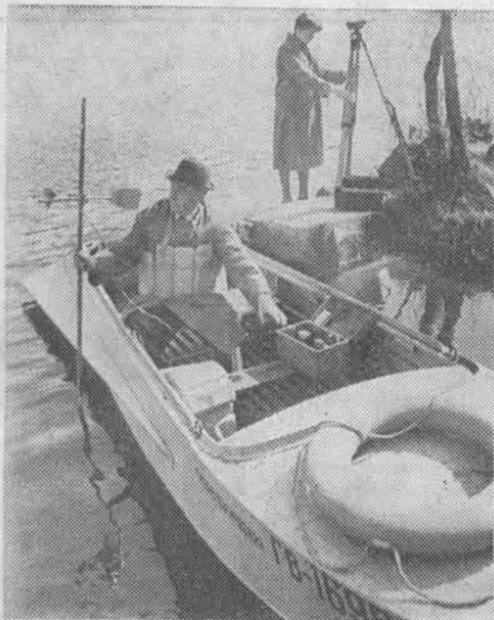
1 верасня ў Савецкім Саюзе пачаўся новы навучальны год. І мільён 385 тысяч беларускіх хлопчыкаў і дзяўчынак селі ў гэты дзень за парты. І першым урокам, які правілі для іх настаўнікі, быў Урок міру. Зразумела, у кожным класе па-свойму была пабудавана гэтая размова з дзецьмі. Але пра дзве рэчы выкладчыкі казалі абавязкова: пра вялікую цану, якой наш народ заплаціў за мірную будучыню ў гады Вялікай Айчыннай вайны, і пра тое, што галоўны ўрок міру — гэта само наша жыццё, гэта шэсцьдзсят шэсць гадоў гераічнай гісторыі Краіны Саветаў, першым заканадаўчым актам якой быў ленінскі Дэкрэт аб міры.



У калгасах і саўгасах Мастоўскага раёна ў разгары закладкі сенажу і сіласу з траў другога ўкосу. Паўсюдна пачалася і ўборка кукурузы.

НА ЗДЫМКУ: уборка кукурузы ў калгасе «Маяк».

Першавераснёўскія Урокі міру ў савецкіх школах — справа патрэбная, важная, своєчасная. І было б добра, каб гэтая новая мірная ініцыятыва ССРС знайшла дарогу да вучнёўскіх класаў на ўсёй планеце. Таму што ўжо на школьнай парце маладое пакаленне павінна навучыцца цаніць і берагчы мір, памятаць пра тых, хто аддаў сваё жыццё за шчаслівую будучыню чалавецтва.



Калектыў аб'яднанай гідралагічнай станцыі «Гродна» праводзіць пастаянны кантроль узроўню, хуткасці і расходу вады ў басейне ракі Нёман. Спецыялісты маюць сучасную аўтаматычную апаратуру. Яны своечасова папярэджваюць аб набліжэнні штормаў і паводак.

НА ЗДЫМКУ: назіранні на беразе Нёмана праводзіць супрацоўнікі станцыі А. МЕШЧАРАКОЎ і І. ГАРУТКА.

СПАБОРНИЦТВЫ

ЛЕПШЫЯ АРАТЫЯ

На палях калгаса імя Арджанікідзе Смалевіцкага раёна прайшлі XI рэспубліканскія спаборніцтвы механізатараў-аратых і майстроў-наладчыкаў. Разам з вядомымі спецыялістамі ў іх удзельнічала і моладзь.

Першае месца па класу трактароў К-701 было прысуджана механізатару калгаса імя Дзяржынскага Дзяржынскага раёна А. Катлубовічу. У класе машын Т-74 пераможцам стаў У. Мініч з калгаса «Камунар» Крупскага раёна, а на МТЗ-80—механізатар саўгаса «Туча» Клецкага раёна А. Шлапакоў. лепшай сярод жанчын прызнана М. Гарбачык з калгаса «Перамога» Іванаўскага раёна. Прыза ўдасцена таксама самая маладая ўдзельніца спаборніцтваў Вольга Сінько з саўгаса «Горкі» Светлагорскага раёна.

Пераможцам сярод майстроў-наладчыкаў стаў Э. Богдан з саўгаса «Зара» Ваўкавыскага раёна.

Сярод каманд першае месца прысуджана механізатарам Мінскай, другое—Брэскай, трэцяе—Гродзенскай вобласці.

Удзельнікі спаборніцтваў былі ўзнагароджаны граматамі Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР, каштоўнымі падарункамі.

НОВЫЯ ВЫРАБЫ

ДЛЯ РЫСАВЫХ ПАЛЁЎ

На Мінскім трактарным заводзе вядзецца падрыхтоўка да вытворчасці новага рысаводчага трактара «Беларусь» МТЗ-82Р. У чацвёртым квартале гэтага года будзе выраблена іх першая прамысловая партыя. Выпрабаванні новага трактара на палях Украіны, Узбекістана і Краснадарскага краю паказалі, што машына значна павысіць эфектыўнасць сельскагаспадарчай вытворчасці.

БОЛЬШ ЗА ТЫСЯЧУ МІНЧАН

ЗАЙМАЮЦЦА ПЧАЛЯРСТВАМ

РЭЦЭПТ
ПЯТРА ФІНСКАГА

У той год снег з палёў сышоў рана. Сонечныя промні пеццілі зямлю. Але цяпло не цешыла Пятра Фінскага. Той сёй з суседзяў па дачы рыхтаваў градкі. А ён капнуў разы са два рыдлёўкай і, схпіўшыся за грудзі, апусціўся на лаўку: сэрца. У апошні час вельмі часта падводзіць яго. Прыйдзецца, як раіў урач, ехаць у санаторый.

Таблеткі, уколы... Дзень за днём адно і тое ж. Толькі і санаторый мала дапамог. Аднойчы не вытрымаў і папрасіў урача сказаць яму ўсю праўду. Маўляў, я ж пажыў ужо. Калі што сур'ёзнае, дык... За жыццё не сорамна: прайшоў вайну, больш за дваццаць пяць гадоў працаваў у будаўнічым-монтажным упраўленні, маю падзякі, дзяціль выгадаваў, на свой хлеб пайшлі.

Урач уважліва выслушаў Пятра Піліпавіча і адказаў:

— Утойваць не буду. Я і сам бачу, што лекі нашы вам мала дапамагаюць. Кажу гэта як мужчына мужчыне. Але магу даць рэцэпт ад вашай хваробы. Калі паслухаецеся, будзеце ўсё выконваць правільна, абавязкова вылечыцеся.

І дадаў:

— Здаецца, вы казалі, што на пенсію збіраецеся?

Пётр кінуў галавой.

— Вось і выдатна. Займіцеся тады пчалярствам. У маёй практыцы нямала прыкладаў, калі пчолы дапамагалі такой хваробе, як у вас...

Чамусьці ў той час Пётр Фінскі менш за ўсё думаў аб сваёй хваробе. Усхвалявала іншае: урач разьярэдзіў старую рану. Займацца пчалярствам Пётр марыў усё жыццё, ды ніяк не атрымлівалася.

Спрадвеку сям'я Фінскіх, якая жыла ў вёсцы Пасека пад Пухавічамі, славілася добрымі пчалярамі. Ніхто не ўмеў так многа атрымліваць мёду, выводзіць новыя раі ці пазбаўляць пчол ад хвароб, як дзед і бацька Пятра. У іх вучыліся многія, бо ў вёсцы амаль кожны меў свае вуллі.

— Нам, дзецям,— успамінае Пётр Фінскі,—звычайна і падыходзіць да пчол забаранялася. Мала што: так пакусаюць (ён так і гаворыць—«пакусаюць», а не ўджаляць), што потым і захварэць можна. Нават ведаю выпадкі, калі чалавек ад укусаў паміраў. Урачы казалі: у каго хворыя ныркі — ні ў якім разе да пчол нельга мець дачынення.

А Пятру бацька дазволіў дапамагаць на пасецы ў сем гадоў. Неяк уся сям'я паехала на далёкі сенакос. Пётр застаўся адзін гаспадарыць. Карміў жывёлу, даглядаў курэй. Праходзячы каля вулляў, заўважыў, што ў адным з іх пчолы паводзіць сябе вельмі неспакойна. Хлопчык здагадаўся, што пачынаецца раенне. Ён хуценька падрыхтаваў пусты вулей, збегав за курачом, сеткай і шчасліва перасяліў новую пчаліную сям'ю. Калі вярнуўся бацька, то доўга не мог даць веры, што сын зрабіў усё правільна.

...З санаторыя Пётр Піліпавіч ехаў з цвёрдым намерам разводзіць пчол. Але дзе трымаць вуллі? На балконе? Пётр Фінскі жыве ў шматпавярховым доме ў Мінску. У двары таксама няма ўмоў.

Выручыла дача, пабудаваная ля вёскі Баяры. Паставіў некалькі вулляў, купіў пчол, прыйшлося навава вывучаць

пчалярства, чытаць спецыяльную літаратуру. А аднойчы сустраўся з начальнікам Мінскай абласной канторы пчалярства Юрыем Цітовым, таксама вялікім аматарам-пчаляраром.

Пацікавіўся Юры Цітовіч гаспадаркай свайго калегі.

Размаўлялі, вядома, пра пчол. Расказаў Пётр Піліпавіч, што яго вулляў хапае, каб забяспечыць мёдам сям'ю, нават суседзяў нярэдка частуе, але Юры Цітоў адмоўна ківае галавой.

— Не тыя маштабы, Пётр Піліпавіч. Мёд—гэта добра. Ды не толькі ў ім справа. Вось калі б тваіх пчол ды ў Мінск часам прывозіць. Скажам, калі ліпы цвітуць...

— А навошта?— здзівіўся Фінскі.— У мяне вакол дачы лугі, пералескі—хапае пчолам дзе збіраць нектар.

Тут Цітоў нават лекцыю прачытаў. Раслумачыў, што пчолы вельмі патрэбныя ў горадзе для апылення кветак на клумбах, агароднінных культур у цяплячах. Асабліва неабходныя пчолы ў горадзе ў час цвіцення ліп—яны стымуюць выдзяленне нектару.

— Умовы для перавозкі пчол у мяне былі неблагія,— успамінае Пётр Фінскі.— Калі я пайшоў на пенсію, сябры па рабоце дапамагалі зрабіць домік на колах. Ну, а ўсё іншае змайстраваў сам: вуллі ў два паверхі, лаўкі для адпачынку, розныя прылады для пчалярства.

Неяк звярнуўся Пётр Фінскі да праўлення калгаса «Прагрэс» Маладзечанскага раёна з просьбай дазволіць прыехаць на іх поле, дзе вырошчвалі грэчку, «пазбіраць» мёду. «І вам жа карысць вялікая будзе», — казаў ён. Тады, нават пасмяяліся з гэтых слоў. Жартавалі: «Мёдам пачастуеш, дык прыйжджай».

Прышлося даказаць, што тут галоўнае не мёд: атрымае калгас важкую прыбыўку ўраджаю пасля апылення пчоламі грэчкі.

А старшыня не здаецца: «У нас і ад мінеральных угнаенняў добрая грэчка расце». Але згадзіўся правесці эксперымент. Год, другі... Вынікі былі нечаканымі: ураджайнасць поля павысілася на 25 працэнтаў.

— І зараз мяне ў калгасе чакаюць з нецярпеннем.

Нядаўна і я пабываў на дачы ў Пятра Фінскага. У цёплы жніўні дзень застаў пчаляра ля вулляў. Ён аглядаў сваю гаспадарку, а дапамагаў яму хлопчык гадоў чатырнаццаці.

— Знаёмцеся: мой унук Уладзімір — першы памочнік. Крыху пазней раскажаў такую гісторыю.

Калі хлопчыку не было яшчэ і дзесяці, ён пачаў дапамагаць дзеду даглядаць пчол. Работа спачатку была лёгкая: курач прынесці, сетку падаць. Але ўнука гэта не задавальняла. Ён усё пытаў, калі дзед яму «прысвоіць званне» сапраўднага пчаляра.

— Тады, унучак, — пажартаваў дзед, — калі ты не будзеш баяцца падыходзіць да вулляў, калі хоць адна пчала джыгане, а ты не будзеш хныкаць.

Гэтыя словы ўнук успрыняў сур'ёзна. Дзед і не заўважыў, як Вова знік. А вярнуўся з

ПРАПАНОВУ РАБОЧАГА ПАДТРЫМЛІВАЕ ДЫРЭКТАР

НАСТРОЙ... ПА ТЭЛЕФОНЕ

апухлым тварам. Прышлося дзеду ў той жа дзень «прысвоіць» унуку званне «малодшага пчаляра».

...Некалькі хвілін я наглядаю за пчоламі. Мёдазбор ужо завяршыўся. І ў гэтыя дні пчолы рыхтуюцца да зімоўкі. Папраўляюць соты, выводзяць патомства і нясуць... варту. Паласавацца мёдам залятаюць сюды і восы, і мухі, нават з суседняй пасекай пчолы. Гэта гультайкі, якія летам не хацелі працаваць.

Гаспадар раіў блізка да пчол не падыходзіць, запрасіў мяне ў хату, але не прамінуў заўважыць:

— Хаця чаго я за вас хвалюся: калі джагане хоць адна — пойдзе на здароўе. Па сабе ведаю. Вось ужо дзесяць гадоў як да ўрачоў не звяртаюся. Мёд, пчаліны яд — лічу, няма лепшага лякарства.

У хаце пчаляр заставаў мяне мёдам і расказаў пра Мінскае таварыства пчаляроў. Аб'ядноўвае яно сотні чалавек. Тут можна паслухаць лекцыі, атрымаць слушную параду, як займацца пчалярствам, нават набыць пчаліны сем'і. Дарэчы, таварыства мае цесныя сувязі з Украінай, Закаўказзем і Сярэдняазіяцкімі рэспублікамі.

— Калі стваралася гарадское таварыства, — усламінае Пётр Піліпавіч, — той-сёй казаў: «А навошта яно? Пчалярства ў горадзе жывае сябе. Людзі перасяляюцца ў шматпавярховыя дамы — у іх пчол трымаць не будзеш». Чамусьці забывалі пра дачы. Лічылі, што на іх можна вырошчваць гародніну, садавіну, а пасецы тут не месца. І дарэмна...

Цяпер можна не хвалівацца, таварыства апраўдала сябе. У Мінску больш за тысячу пчаляроў.

Яшчэ аб адным баку дзейнасці таварыства. Неяк Пётр Піліпавіч гутарыў са старэйшай калгасе «Прагрэс». Кіраўнік гаспадаркі паскардзіўся пчаляру, што мае цяжкія ў набыцці высокаўраджайных траў. У рэспубліцы на насенне іх не вырошчваюць, вось калі б пашукаць у Сярэдняй Азіі ці на Украіне.

Гэта пажаданне абмеркавалі на чарговым сходзе таварыства. Было прынята рашэнне звярнуцца за дапамогай у іншы рэспублікі. Ужо ў наступным годзе калгас «Прагрэс» атрымае неабходную колькасць насення з Сярэдняй Азіі.

...Усяго з гадзіну быў я на дачы ў Пятра Фінскага. Ужо па яго расказу бачыў, якую карысць прыносіць яму яго захапленне. І нават галоўнае тут не матэрыяльны бок. Хаця мець больш за тысячу кілаграмаў мёду ў год таксама немалы стымул. Есць і іншае: для Пятра Фінскага гэта маральнае задавальненне, гэта здароўе самога пчаляра (успомніце: «Дзесяць гадоў як да ўрачоў не звяртаюся»).

Надоўга запомню расказ Пятра Піліпавіча, імёны людзей, што пазбавіліся хваробы дзякуючы пасецы гэтага аматара. Мёд, пчаліны яд былі лепшымі для іх лякарствамі.

Мінула больш чым дзесяць гадоў, як Пётр Фінскі атрымаў той незвычайны рэцэпт ад сваёй хваробы. Стары чалавек нават забыў дарогу да ўрачоў, а лепшы санаторый для яго — пасека. З'явілася сіла, бадзёрасць, быццам занава на свет нарадзіўся.

— Хачу падкрэсліць, — абводзіць пчаляр рукою свой дачны ўчастак, — сам градкі ўскопваю. А некалі ж і двух разоў рыдлёўкай не мог капнуць...

Застаецца дадаць, што рэцэптам і «лякарствамі» Пётр Фінскі ахвотна дзеліцца з іншымі людзьмі, і калі спаслацца на ўдзячныя лісты ад многіх пацыентаў, лячэнне праходзіць выдатна.

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

Служба, пра якую пойдзе гаворка, хаця і існуе на многіх прамысловых прадпрыемствах нашай рэспублікі, тым не менш прамога дачынення да вытворчасці не мае. Матэрыяльныя каштоўнасці яе работнікі не вырабляюць. Іх цікавіць іншае: настрой рабочых, а дакладней — іх меркаванні адносна арганізацыі працы на прадпрыемстве, стылю кіраўніцтва, бытавых умоў і г. д.

Нельга сказаць, што ўсім гэтым раней ніхто не займаўся. Нашы чытачы напэўна ведаюць, што цікавіцца і кіравацца ў сваёй дзейнасці меркаваннем працоўных у нас абавязаны начальнік любога рангу, пачынаючы ад брыгадзіра (лідэра невялікага калектыву) і канчаючы дырэктарам завода. Гэтую спрыяюць такія традыцыйныя формы, як рабочыя сходы, рэгулярныя сустрэчы працоўных з кіраўнікамі прадпрыемства, цэхаў, участкаў... Тут кожны член калектыву можа выказаць свае думкі па любым пытанню, якое датычыцца жыцця прадпрыемства. Прычым, гэтая заўвага не павінна, як кажучы, павіснуць у паветры. Самым грунтоўным чынам яе абавязаны разгледзець кіраўнікі.

Разам з тым практыка сведчыла, што неабходна стварыць такую сістэму «зваротнай сувязі», каб любая прапанова ці скарга як мага хутчэй даводзілася да ведама адпаведнай службовай асобы, якая б аператыўна на гэтую

прапанову ці скаргу рэагавала. Менавіта аператыўна. Бо, як было заўважана сацыёлагамі, хуткая рэакцыя на сігналы працоўных павышае вытворчую і сацыяльную актыўнасць канкрэтнага работніка.

Гэтую, скажам так, праблему аператыўнасці, на многіх беларускіх прамысловых прадпрыемствах паспяхова вырашае сёння служба «Ваш настрой» (так у большасці выпадкаў яе называюць). Работнікі яе — сацыёлагі — кіруюцца такім правілам: няма сігналаў і скаргаў істотных і неістотных, усё, што хвалюе чалавека, павінна быць дасканала і аператыўна разгледжана. Сутнасць сістэмы ў тым, што кожны работнік прадпрыемства, набраўшы на ўнурызаводскім тэлефоне нумар службы, можа задаць любое пытанне, унесці прапанову, выказаць сваю незадаволенасць тым ці іншым. Аўтаматычная магнітафонная прыстаўка запісвае пытанне. І ў той жа дзень сацыёлагі здымаюць запіс і заносіць яго ў спецыяльны журнал. На наступны дзень пра сігнал ужо ведае адказны работнік, у чыю кампетэнцыю ўваходзіць закранутае пытанне. Дакладны адказ на яго ён павінен перадаць у сацыялагічную лабараторыю не пазней, чым праз пяць дзён. Акрамя таго, абавязаны паведаміць, што і калі будзе зроблена для вырашэння пастаўленага пытання. Зноў жа, падкрэслію, што гэта датычыцца любога

кіраўніка, у тым ліку і дырэктара прадпрыемства.

Але не будзем тлумачыць усё тэарэтычна, а лепш праілюструем гэта канкрэтнымі прыкладамі. На Мазырскім нафтаперапрацоўчым заводзе да службы «Ваш настрой» звярнуўся рабочы Сцяпан Асташонак. Ён паведаміў, што маршруты аўтобусаў, якія дастаўляюць рабочых на працу і з працы (прадпрыемства размешчана за горадам) праходзяць далекавата ад яго дома. Асташонак цікавіўся, ці нельга змяніць маршрут аднаго з аўтобусаў.

Гэтае пытанне сацыёлагі адрасавалі начальніку транспартнай службы завода. На наступны дзень ён адказаў, што просьба рабочага задаволена, праз жылы масіў, дзе жыве С. Асташонак з наступнага тыдня пачне курсіраваць аўтобус.

І яшчэ. Група аматараў вандровак праз службу «Ваш настрой» выказала жаданне стварыць на прадпрыемстве спецыяльны спортклуб і прасіла адміністрацыю аказаць яму фінансавую падтрымку. Дырэктар завода «даў дабро» гэтай справе, і клубу былі выдзелены грошы, неабходныя для набыцця спартыўнай формы і патрэбнага рыштунку.

Ці такі прыклад. Сяргей Лысенка «за невыкананне вытворчага задання» быў пазбаўлены месячнай прэміяльнай аплаты. Здавалася б, скардзіцца на што-небудзь ці на каго-небудзь у рабочага

няма падстаў. Праўда, сам ён і не збіраўся гэтага рабіць. У службу «Ваш настрой» пазваніў яго сябар. Але таксама не скардзіўся, папросту лапрасіў больш уважліва разгледзець гэты выпадак, і што ж? Загад начальніка цэха аб пазбаўленні Лысенкі прэміі быў адменены дырэктарам завода. Узяўшы пад увагу, што прадпрыемства тут не панесла матэрыяльных страт, і ўлічыўшы, што рабочы раней працаваў добрасумленна, дырэктар прапанаваў начальніку цэха абмежавацца ў даным выпадку заўвагай...

Служба «Ваш настрой» трывала ўвайшла і ў жыццё калектыву мінскага вытворчага аб'яднання «Гарызонт» (адно з буйнейшых прадпрыемстваў у нашай краіне па выпуску сучаснай радыё- і тэлеапаратуры). Штогод яна атрымлівае прыкладна 300 сігналаў. Цікавая іх класіфікацыя. Напрыклад, у 1980 годзе 25 працэнтаў сігналаў датычыліся непасрэдна вытворчых пытанняў, 20 — стылю кіраўніцтва, 40 — умоў працы і быту, 15 — закралі іншыя праблемы. У 1982 годзе сігналы на стыль кіраўніцтва склалі толькі 3 працэнта ад іх агульнай колькасці.

Усё гэта сведчыць пра высокую свядомасць і актыўнасць працоўных, пра іх сапраўды гаспадарскія адносіны да спраў свайго прадпрыемства.

Ігар ГЕРМЯНЧУК.

пісьмы зблізку

СВЯТА Ў РАЧКАВІЧАХ

«У вашых краях ёсць такая вёска Рачкавічы...» — так пачыналася пісьмо, якое даслаў у Слуцкі краязнаўчы музей Гары Буні з ЗША, штат Філадэльфія. Аўтар прасіў расказаць пра мінулае і сучаснае вёскі.

Спачатку пра дзень сённяшняй. Пра цёплы летні дзень, калі жыхары Рачкавіч — ад малага да старога — сабраліся ў парку, каб урачыста адзначыць 39-ю гадавіну вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Не ўсёдзела ў хаце і 95-гадовая Вольга Гірэль. Пра што гаварылі людзі? Успомнілі гады ваеннага ліхалецця, землякоў, якія не вярнуліся ў бацькоўскія хаты. Гаварылі пра дзень сённяшняй, пра надзеянныя справы. І, мабыць, прысутнасць на ўрачыстасці 95-гадовай бабулі настроіла людзей на тое, каб зазірнуць у далёкае мінулае сваёй вёскі. Рачкавічы — адна са старэй-

шых вёсак Слуцчыны. Нічым асаблівым у былыя часы яна не вызначалася. Адзінае, чым славалася, дык гэта спіртывым заводам ды панскім маенткам. Баба Вольга і па сёння памятае жорсткасць яго гаспадары: «Надта ж сквапны да грошай быў. Абіраў людзей, як толькі мог. Апошнія забіраў».

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Рачкавічах была створана спачатку сельскагаспадарчая арцель, пазней калгас, а потым і саўгас. Ён існуе і цяпер. Гэта адна з першых гаспадарак не толькі ў раёне, але і ў рэспубліцы. У 1921 годзе тут пачыналі з малага: было 29 кароў і 15 коней. Калі сёння пра

гэта сказаць каму з маладых вясцоўцаў, дык і не павераць. Бо і сапраўды паверыць цяжка. Тут можна было б назваць шмат лічбаў — сведак росту. Але думаецца, што Гары Буніну больш цікава будзе пазнаёміцца з тымі, хто сёння жыве ў Рачкавічах. Такое знаёмства заняло б многа часу, таму мы раскажам толькі пра адну сям'ю — Васілеўскіх, падобных ёй у Рачкавічах шмат.

Васіль Васілеўскі ў гады Вялікай Айчыннай ваявы ў шэрагах Войска Польскага. Франтавыя шляхі-дарогі прывялі яго ў Варшаву. Там ён пазнаёміўся з дзяўчынай Марыяй Міхальскай, якая і стала яго жонкай. Пасля перамогі яны прыехалі ў Беларусь, на радзіму Васіля. З таго часу і жывуць тут разам. Абодва працуюць у саўгасе. Праўда, Марыя ўжо на пенсіі. Але ў хаце ёй не сядзіцца. «Калі ёсць здароўе, дык чаму ж не працаваць», — гаворыць яна.

Васілеўскія выхавалі двух цудоўных сыноў і дачку. Жонка сына Уладзіміра — немка, муж дачкі Іны — азербайджанец. «Не сям'я», а цэлы інтэрнацыяналь, — смяецца Васілеўскі-старэйшы.

Калі я сказаў Марыі Тамашаўне, што буду пісаць у газету і магчыма гэтыя радкі прачытаюць нашы землякі ў Злучаных Штатах Амерыкі, яна яшчэ больш ажывілася.

— Калі гэта магчыма, перадайце нашым хлопцам, якіх цяжкая доля пагнала некелі за акіяны, хай яны раскажуць усім амерыканцам, што мы, савецкія людзі, не хочам войны. Мы не хочам, каб нашыя дзеці і ўнукі перажылі тое, што ў маладосці давалася зведаць нам... І яшчэ перадайце нашым землякам, іх амерыканскім сябрам, хай прыязджаюць да нас у госці. Бо, як кажучы, лепш адзін раз пабачыць, чым сто разоў пачуць...

Рыгор ПАСТРОН.



Трэць тэрыторыі нашай рэспублікі пакрыта лясамі. Вырошчваць і ахоўваць іх — галоўная задача працоўнай лясной гаспадаркі. На Міншчыне адным з лепшых лічыцца Слуцкі лясгас. Штогод тут садзяць малады лес на плошчы 230 гектараў, выдзецца вялікая работа па расшырэнню пастаяннай лясанасеннай базы на селекцыйнай аснове. Толькі ў гадавальніку Вараб'ёўскага лясніцтва летась было вырашана больш за тры мільёны сеянцаў сасны, елкі, лістоўніцы, дубу і ясеню. Каля ста тысяч штук паса-

дчнага матэрыялу дэкарэтыўных драўнінна-хмызняковых парод паступае адсюль кожную восень для азелянення гарадскіх паркаў і сквераў. Работнікі лесу займаюцца таксама пчалярствам, нарыхтоўкай чарнаплоднай рабіны і грыбоў. НА ЗДЫМКАХ: цягнуцца да неба сеянцы елкі звычайнай; выбарачная санітарная высечка лесу; нарыхтоўка чарнаплоднай рабіны.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

на зямлі бацькоў

3 ПАДАРОЖЖА
ПА КАЎКАЗУ І БЕЛАРУСІ

— Гавораць, што радасці забываюцца. Але ж і благое, калі чалавеку добра, ён таксама нядоўга помніць.

Я не адразу і зразумела, што меў на ўвазе наш госць з Аргенціны. А Іван Васілеўскі тлумачыў сваю думку, раскажваючы пра сябе.

— Калі гасці ў сваёй у Навагрудку, сустракаўся з сябрамі маладосці — Юрчыкам і Пракаповічам. Пры буржуазнай Польшчы мы ўсе жылі ў Рутцы. Гэта вёска такая за шэсць кіламетраў ад Навагрудка. Многія тады гаравалі. І зямлі ў нас было мала, і хлеба. Мой лёс склаўся так, што ад галечы і паліцыі, якая праследвала за вальнадумства, давалося ўцякаць за акіян, а яны засталіся. Жывуць сёння так, што лепей і не трэба.

І ў Пракаповіча, і ў Юрчыка ўласныя дамы з садамі і агародамі. Прышоў час, атрымліваюць ад дзяржавы пенсію. Што яшчэ трэба? Такія бедствы, як інфляцыя, падаткі, павышэнне цэн, ім не пагражаюць. Кажу ім, што зайздросчу, бо яны і не думаюць пра тое, як будучы жыць заўтра. Усё ў іх ясна, спакойна, — раскажае Іван Васілеўскі. — А яны толькі пасміхаюцца, быццам не заўважаюць свайго шчасця. Пра старое і не ўспамінаюць. Нічога асаблівага, гавораць, у нас цяпер усё так жывуць. А вось у нас у Аргенціне зусім не так жывуць.

Ёсць у Васілеўскага ўласны домік, але ці змога яго ўтрымліваць і далей, не ведае. Яны з жонкай маюць пенсію, але адна з іх поўнаасцю ідзе на тое, каб плаціць падатак за гэты самы дом. На другую трэба жыць, але цяпер гэта амаль немагчыма, таму што прадукты вельмі дарагія, а цэны ўсё растуць і растуць.

У Мінску Іван Васілеўскі быў госцем сям'і Пятра Шчэрбы, свайго былога суседа ў Аргенціне.

— І яны ўжо забыліся, што такое пакуты ад няўпэўненасці ў сваёй бліжэйшай будучыні, — здзіўляецца і радуецца за сяброў Іван Пракаповіч. — Яны вярнуліся на Радзіму ў 50-я гады і адразу ж адчулі клопат аб сабе. Яшчэ ўсім тут нялёгка жылося пасля вайны, а рэмігрантам далі і кватэры, і работу. Цяпер старыя на пенсіі, а дзеці працуюць, маюць добрыя прафесіі. Дачка Пятра Шчэрбы вывучылася на ўрача, жыве ў Маскве. Калі я раскажваю, як многа ў Аргенціне беспрацоўных, ім цяжка гэта нават уявіць, бо ў Савецкім Саюзе няма такой з'явы.

Прыехаўшы ў Савецкі Саюз, Іван Васілеўскі дваццаць дзён адпачываў на Каўказе ў Кіславодску ў санаторыі «Чырвоныя камяні». Пабываў у Пяцігорску, Жалезнаводску, Есентуках. У кожным з гэтых гарадоў пабудаваны дзесяткі санаторыяў, дзе штогод адпачываюць, лечацца тысячы людзей з усёй краіны.

— У нас у Аргенціне, — раскажае зямляк, — такіх курортаў наогул няма. У прывабных для турыстаў мясцінах капіталісты будуюць прыватныя гасцініцы, каб выкалчываць з адпачываючых як мага больш грошай. Ёсць, вядома, і ў нас санаторыі. Але каб я, напрыклад, вырашыў паехаць у адзін з іх, мне давалося б прадаць свой дамок. Медыцына ў Аргенціне страшэнна дарагая, лякарствы дарагія. Ёсць, праўда, дзяржаўныя шпіталі, але ісці туды ніхто не хоча. Там лечаць звычайна маладыя ўрачы, якія толькі што закончылі вучобу. Гэта для іх быццам практыка перад самастойнай работай. Грошай яны атрымліваюць настолькі мала, што за месячную зарплату можна купіць адны чаравікі. Калі я ад'язджаў з Аргенціны, маладыя ўрачы баставалі, патрабуючы, каб ім павысілі плату.

У Кіславодску наш зямляк меў магчымасць пераканацца, што працоўныя адпачываюць, як правіла, за кошт прафсаюза. За пачуцько яны плацяць толькі 30—40 рублёў, а атрымліваюць харчаванне, лячэнне, маюць усё ўмовы, каб паправіць здароўе, адпачыць.

— Я з самага пачатку быў узрушаны цёплым ветлівым прыёмам, уважлівым, клапацілівым адносінамі да мяне. Такіх цудоўных людзей сустраць я ў санаторыі!

Па словах Івана Васілеўскага, «залаты час» на нашай зямлі ён імкнуўся выкарыстаць для таго, каб больш убачыць, пачуць, адкрыць. На Каўказе ён наведаў музеі мастака Міхаіла Ярашэнкі і паэта Міхаіла Лермантава, пабываў у гарах ля падножжа Эльбруса і ў калгасе «Пралетарская воля», дзе яго ўразіў высокі ўзровень жыцця сялян.

— У Мінску я таксама змог убачыць усё, што пажадаў, — зазначаў Васілеўскі.

Першы раз я сустрэла нашага гасця каля Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі, што на вуліцы Янкі Купалы. Натуральна, пацікавілася ўражаннямі і пачула сказанае з захапленнем: «Каласальна!» А потым ужо больш спакойна: «Толькі не падумаць, што мы там нічога не ведаем пра Беларусь. У Аргенціне працуюць магутныя жодзінскія самазвалы. На выстаўцы бачылі і станкі, і трактары. Можам толькі радавацца за сваю Радзіму». Пабываў Іван Васілеўскі і на цэнтральным рынку Мінска — Камароўскім.

— У Бузнас-Айрэсе базарчыкі маленькія. Гандаль ідзе проста на вуліцы. Гаспадарам магазінаў такая канкурэнцыя не падабаецца, і яны, як могуць, чыняць перашкоды. А ў Мінску мне спадабалася, што і для прадаўцоў, і для пакупнікоў так усё зручна, я б сказаў, камфартабельна наладжана. Пад базар аведзена вялізная плошча, і на ўсіх гандлёвых радах поўна тавараў. Пра цэны няма чаго і казаць, — уздыхнуў Іван Васілеўскі. — У параўнанні з цяперашнімі аргенцінскімі яны вельмі нізкія.

І яшчэ раз у час гутаркі я пачула ад нашага гасця слова «каласальна».

— Ніяк не ўцямяю, чаму новыя жыллыя масівы Мінска называюцца мікрараёнамі. Гэта каласальныя раёны!

Іх каласальнасць, на думку зямляка, у прыгажосці будынкаў, зручнасці планіроўкі, выгодах для жыхароў. Кожны мікрараён быццам самастойны горад са школамі, дзіцячымі садамі, паліклінікай, магазінамі, бытавымі ўстановамі — адным словам, усім тым, што неабходна для нармальнага жыцця яго насельніцтва. І яшчэ, чым ён не пераставаў захапляцца, — гэта зялёным убраннем беларускай сталіцы.

— Душа радуецца, вочы адпачываюць, калі гляджу на кветкі, зеляніну дрэў. У Бузнас-Айрэсе камень, толькі камень пад бязлітасным гарачым сонцам. Але хіба адна паўднёвая спека вінавата ў тым, што на вуліцах няма расліннасці? Можна змагацца нават з прыродай, калі ёсць на тое жаданне.

Я трэці раз прыязджаю ў Савецкі Саюз. Уважліва прыглядаюся да жыцця на маёй Радзіме. Нашы людзі ў Аргенціне хочучы ведаць, як яно тут ідзе. Я многа раскажваю, пішу артыкулы ў газету «Родной голас», якую мы выдаём. Самае галоўнае, што заўважаю і што заўсёды падкрэсліваю, — дзяржава, Савецкі ўрад вельмі цэняць працу чалавека, клапацяцца аб яго шчасці.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.



Вуліца Пушкіна ў Пінску.

Фота В. АЛЯШКЕВІЧА.

СОВЕТСКОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО

ДИНАМИЧНОСТЬ И СТАБИЛЬНОСТЬ

ИНТЕРВЬЮ МИНИСТРА ЮСТИЦИИ СССР В. ТЕРЕБИЛОВА

— Участие в законопроектной работе — одно из основных направлений деятельности Министерства юстиции. Каково сейчас положение в области законотворчества в СССР?

— Законотворческая работа всегда занимала важное место в деятельности Советского государства, но особенно активно она ведётся последние 10—12 лет. Важной её частью стало, например, издание в 1970—1976 годах Собрания действующего законодательства СССР. Целью издания было собрать воедино все действующие правовые акты, выявить и устранить устаревшие. В результате вместо нескольких десятков тысяч актов, накопившихся с 1917 года, было издано многотомное систематизированное собрание, включающее около 10 тысяч правовых документов.

Собрание действующих законов дало возможность приступить в 1977 году к изданию свода законов СССР. Первый том свода, содержащий законодательство об общественном и государственном строе, вышел в свет в 1981 году. В недавно изданный второй том включено законодательство о международных отношениях, об обороне страны и охране государственных границ СССР. В следующий том вошли вопросы гражданского, трудового законодательства, законы о браке и семье, о социальном обеспечении. Подготовлен к изданию том, содержащий законодательство о здравоохранении, науке, культуре, образовании.

Предполагается, что все материалы свода законов СССР разместятся в десяти томах, последний из которых выйдет в 1985—1986 годах.

— Чем свод законов отличается от собрания действующего законодательства?

— Работа над Собранием была первым этапом подготовки к изданию свода и имела главной целью отобрать законодательство, не потерявшее силу, и провести его первичную систематизацию. Работа же над Сводом заключается не только в дальнейшем совершенствовании, систематизации, но и в обновлении законодательства, восполнении пробелов в правовом регулировании государственных, экономических, социальных и других вопросов.

О её характере можно судить хотя бы по первому тому свода. В нем помещено 160 законодательных актов: часть из них новые, в 42 внесены дополнения. В ходе подготовки этого тома признаны утратившими силу более 70 нормативных актов. Таким образом, значительное количество актов было обновлено и усовершенствовано, а число их без ущерба для полноты законодательного регулирования сокращено почти в два раза.

— Чем же вызвано такое активное обновление законодательства?

Во-первых, в 1977 году была принята новая Конституция СССР, закрепившая важный этап развития страны — построение развитого социалистического общества. Возникла необходимость привести в соответствие с её положениями действующие акты. Некоторые новые законы, например о Совете Министров СССР, о народном контроле, были прямо названы в тексте Конституции, разработка других вытекала из смысла её положений. Например, право на труд было в новой Конституции дополнено правом выбора профессии, рода занятий и места работы, что, естественно, привело к необходимости дополнения законодательства о труде; в соответствии с новой Конституцией был разработан и принят закон об адвокатуре в СССР и т. д.

Во-вторых, как уже говорилось, подготовка свода законов потребовала устранения множественности актов по одним и тем же вопросам, объединения разрозненных норм. Например, на протяжении многих лет Советское правительство неоднократно принимало постановления о расширении льгот для рабочих и служащих, совмещающих работу с обучением в учебных заведениях. При подготовке свода все они были объединены, в результате чего были признаны утратившими силу полностью или частично около 30 нормативных актов.

В-третьих, некоторые акты появляются как следствие необходимости урегулирования возникающих проблем. Так, за последние годы разработан закон об охране природы. Или, скажем, принятый в минувшем году комплекс мер по развитию сельскохозяйственного производства потребовал разработки законодательных актов, направленных на совершенствование экономического механизма, улучшение правового регулирования отношений в сельском хозяйстве.

— Не противоречит ли активное обновление законодательства его стабильности?

— Динамичный характер развития советского общества постоянно выдвигает новые явления в экономической, социальной, культурной жизни, требующие правового регулирования. Чтобы оставаться эффективными, правовые нормы должны отражать происходящие в обществе изменения, должны сами изменяться и развиваться.

Скажем, огромный размах строительства новых кварталов позволил в 1981 году включить в Основы жилищного законодательства Союза ССР и союзных республик новую норму о том, что каждой нуждающейся в том семье государство предоставит отдельную квартиру. Нет сомнения, что это будет воплощено на практике. Спрашивается: почему же это важное право граждан не закрепить в законе?

Нельзя во имя ложных «традиций» жить по законам столетней давности — это естественно и неразумно. Но, конечно, проводя совершенствование законодательства, мы отчетливо понимаем важность его стабильности и потому стремимся создавать новые законы такими, чтобы они действовали многие годы.

— Как осуществляется работа по подготовке законопроектов?

— Подготовка законов ведется по утвержденному государственному плану. Это, однако, не исключает возможности внести в высший орган государственной власти СССР проект закона, не предусмотренного планом. Такие предложения могут выдвигать депутаты Верховного Совета СССР, общественные организации в лице их общесоюзных органов, другие органы, обладающие в соответствии с Конституцией правом законодательной инициативы.

Законопроекты готовятся коллективно. В работе над ними участвуют министерства и ведомства, Советы народных депутатов, ученые, широкие круги общественности.

Тексты важнейших законопроектов широко обсуждаются с помощью средств массовой информации, телезрителям, радиослушателям, а также на различных собраниях. Граждане выражают свое мнение о проектах и в письмах, направляемых в комиссии законодательных предположений палат Верховного Совета СССР, в государственные и общественные органы.

(АПН).

Yuri ANDROPOV:

A moratorium on anti-satellite weapons

The Soviet Union assumes the obligation not to be the first to launch any kind of anti-satellite weapon into outer space, that is, it introduces a unilateral moratorium on such launchings for as long as other states, including the USA,

refrain from launching anti-satellite weapons of any kind into outer space.

This was stated by Yuri Andropov in a talk, on August 18, with American Senators who were in the Soviet Union at the invitation of the Parliamentary Group of the USSR.

will inevitably affect the United States itself. The Americans as well will feel the difference between the situations before deployment and after it.

* If the proposals made by the Soviet Union at the Geneva talks on the limitation of nuclear arms in Europe were implemen-

ted, the overall quantity of medium-range nuclear means in Europe would be reduced both on the side of the USSR and on the side of NATO, by approximately three times. In this case on the side of NATO only aviation means would be reduced, and on the Soviet side also mis-

siles, including a considerable number of modern SS-20 missiles. As a result, the Soviet Union would have far less missiles and warheads on them than it had in 1976.

* Success of the Geneva talks on the limitation of nuclear arms in Europe is still possible if the

USA shows interest in an honest agreement on an equitable basis. However, we do not advise anyone to hope for the Soviet Union's unilateral concessions to the detriment of its security.

* It is totally unrealistic to try, as the American administration is doing, to persuade or compel the other side to break the structure of its strategic forces, reduce their main components, while leaving a free hand for itself. But again, this question can be solved only on the basis of equality.

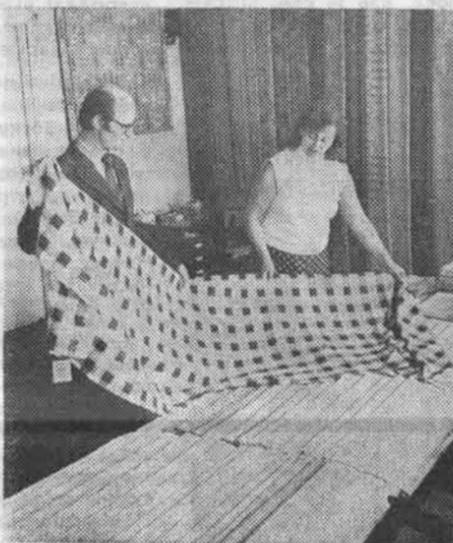
* We propose not only not to increase the number of existing missiles, but to renounce the development and testing of new types and kinds of strategic weapons and also to limit the modernization of the existing means as much as possible. We also agree to a wider variant, that all components of the nuclear arsenals of the USSR and the USA should be frozen.



Tourists who visit our republic want to buy Byelorussian souvenirs made of flax. Dresses, shirts, blouses, linen made of «Northern silk» are very popular in our country and abroad. Many of them are produced at Order of Lenin Flax-spinning plant in Orsha. The plant increases the output of materials every year.

On photos: in one of the shops of the plant; artists A. Mishkin and S. Gurkina prepare the exhibition of new materials.

Photos by E. PESETSKY.



SOVIET AUTOMOBILES

Why does the USSR produce few automobiles?

G. S. SHARMA

(India)

The Soviet Union ranks fifth in the world in automobile production. Our share in the production of cars (less than 6 per cent) and trucks (roughly 8.5 per cent) is considerably lower than in the overall industrial output (20 per cent).

In 1981 a total of 1,324,000 cars and 786,600 trucks came off the assembly lines of Soviet automotive plants.

Why are these figures relatively small?

We began manufacturing automobiles later than the other industrialized countries. In the prewar year of 1940 Soviet factories produced only 5,500 cars and 136,000 trucks. However, the reader may object, before the war the Soviet Union produced very little natural gas (3,200 million cu m) and today it produces nearly 160 times more, or 28 per cent of the world output. Why then, having made such an impressive leap in this and many other spheres, have we not done the same in automobile production?

Certainly not because we could not cope with this task or could not build several more large-scale automotive plants.

We wanted to avoid the negative consequences of uncontrolled automobilization, which confronts many countries in the West.

A no less important reason is that besides producing automobiles, we must also build roads and develop an extensive system of auto service and repair stations. It is this that has held us back until now. To understand how difficult this task is a look at the map should suffice — to cover the 22.4 million sq km of our territory with a dense network of roads.

Under our planned system of economic management we have to choose where to direct the main efforts and funds — into the production of cars for personal use or into the development of public transport. We give preference to the latter. And we have achieved much in this respect. In big cities a large percentage of car owners prefer to go to work on public transport: this is practically always cheaper, and in many cases quicker. A personal car cannot therefore be considered a prime necessity.

The quality of Soviet motor vehicles can be judged from the following facts, for example. Our and foreign sportsmen successfully use them in international competitions. Nearly a fifth of the cars made last year were bought by our foreign trade partners.

Boris DANILOV

HYDROMETEOROLOGICAL SERVICE

There was no meteorological service on the territory of Byelorussia before the October Revolution of 1917. Few meteorological stations and gauges were uncoordinated that hampered the systematic and comprehensive study of hydrometeorological conditions of the territory and water bodies.

The first practical steps towards the creation of a hydrometeorological service in the Republic were taken in 1924 when the Republican Meteorological Bureau was established.

The approach to further development of the hydrometeorological service of the Republic consisted in expanding the network of stations and posts in compliance with scientific principles of their rational distribution and creating a comprehensive automated system of monitoring, processing and data dissemination.

The use of new means of observations (meteorological radars, artificial satellites, automatic stations and computers) made it possible to considerably increase the volume of information used in practical work, to reduce time of processing and to substitute manual plotting of synoptic charts by an automated process. With the aid of computers the work is in progress to create an automated system of transferring information to users.

The Weather Bureau (renamed on March 1, 1983 into the Hydrometeorological Centre of the Republic) is responsible for most of the work needed for providing all branches of national economy as well as the population of the Republic with all types of operational hydrometeorological information.

Since its creation in 1931 the Weather Bureau has developed into an important forecasting centre, incorporating meteorological, hydrological and agrometeorological divisions as well as a division providing meteorological and hydrological information to the national economy.

Much attention is attached by the Hydrometeorological Centre to providing hydrometeorological information to power-engineering and communication agencies,

to air, railway and automobile transport, forestry and municipal services, local industries, tourist centres, health resorts and recreation areas.

The first hydrological spring flood forecast was issued in 1931. Since then over 55 scientific and methodological manuals have been issued on various types of hydrological forecasts for river basins of the Republic. This has contributed to considerable improvement of forecast standards. The results of airborne surveys of flooded areas and ice phenomena are extensively used in practical work done for hydrological servicing.

At present the Hydrometeorological Centre of Byelorussia provides hydrometeorological information to all industrial ministries and departments of the Republic. Much attention is paid to providing services to the population. Weather forecasts are broadcasted by radio and television 24 times daily and published in central and local newspapers of the Republic.

One of the most grand programmes in the Republic is the land reclamation. In this connection a profound research has been undertaken on the effects of land improvement on microclimate and hydrological regime. To support the Food Programme, being realized now in the country, a research on precarious for agriculture weather phenomena is being conducted and a new considerably enlarged edition of Reference-book on agroclimatic resources of the Republic's territory is being prepared.

In connection with new tasks, assigned to the Hydrometeorological Service regarding environmental monitoring, regular observations of air conditions are conducted at 44 points in 11 towns. Every year automobile expeditions make analyses of air in 12 to 15 industrial cities and health resorts of the Republic. Annually over 140 thousand analyses of air samples are carried out for various ingredients. Regular observations of water pollution are carried out for hydrochemical and hydrobiological indices.

Systematic observations and monitoring of the level of soil pollution by residual pesticides are carried out in agricultural areas of the Republic.

In 1978 a station for measurement of background pollution was established in Berezinsky biosphere reserve. Under the international programme of monitoring and evaluation of air pollutants transfer over long distances in European region air samples of atmospheric aerosol and precipitation are taken now at Vysokoe meteorological station.

Taking part in the research on protection of environment the Hydrometeorological Service has developed a forecast of air condition in big industrial centres for the period up to 1990—2000.

The results of researches prove that at present the hydrometeorological network of Byelorussia is close to being optimum from the point of view of covering the territory. However the development of the Republic's national economy, new large construction sites, tasks posed by agriculture, problems related to the protection of environment demand further development and perfection of the network and methods of monitoring. Therefore a programme has been worked out for establishing new stations and gauges.

The Byelorussian SSR is an active member of the World Meteorological Organization. Representatives of the Byelorussian SSR take part in sessions of World Meteorological Congresses, WMO Regional Association for Europe, in a number of technical commissions and working groups.

An important work is done under the International Hydrological Programme (UNESCO). For the realization of the Programme a national interdepartmental committee has been formed in the Republic.

Hydrometeorological service of Byelorussia is able to fulfill the most complex tasks of providing services to the Republic's national economy and to adequately contribute to the activity of the World Meteorological Organization.

МАЛАДЫЯ СПЕЦЫЯЛІСТЫ НА ВЁСЦЫ

У МАСТАЦТВЕ НЯМА ПРАВІНЦЫІ

СУСТРЭЧА
У ВЯЗЫНЦЫ

Гэта было ў Вязынцы летась, калі там святкавалася 100-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы. На канцэртных пляцоўках і проста на лузе ля рэчкі тады выступалі самыя лепшыя прафесійныя і самадзейныя мастацкія калектывы з усёй краіны. Нечакана шматлікія на той гасцей сцішыўся: з-за лесу да іх спакаля набліжаўся маляўнічы вазок, расквечаны рознакаляровымі фарбамі. Кіравалі вазком двое — хлопец і дзяўчына, а ў вазку — поўна дзяцей. Як гарох, яны высыпалі на луг, вазок імгненна разабралі па частках, якія на вачах ператварыліся ў сцэну і іншыя атрыбуты ляльнага тэатра, і пачалі прадстаўленне. Ішоў спектакль пра хлопчыка Сымона-музыку, які гарача любіў сваю зямлю, сваю пляшчотную скрыпку... Пад канец спектакля грывалі такія апладысменты, што юныя артысты нават разгубіліся.

У той дзень яны змушаны былі выступаць па меншай меры разоў дзесяць, бо аўдыторыя глядачоў была надта вялікая, усім хацелася паглядзець незвычайны спектакль. Стомленыя, але такія шчаслівыя — і дзеці, і іх кіраўнік, на выгляд зусім дзяўчо, — з пачуццём выкананага абавязку развіталіся з Вязынцамі і рушылі дамоў. Тады мне так і не давялося пазнаёміцца з юнымі артыстамі, з арганізатарам і кіраўніком ляльнага тэатра «Ялінка» Валянцінай Цітовіч. Але праз год я выправілася сама на Вілейшчыну, у маленькую вёсачку Заброддзе, што на рацэ Нарачанцы, куды дзевяць гадоў назад, скончыўшы Беларускае дзяржаўнае тэатральна-мастацкі інстытут, паехалі жыць і працаваць муж і жонка Цітовічы.

СПРАВА ДОБРАЯ
ДОБРЫМ СЛОВАМ
АДГУКНЕЦА

— Цітовічы? Іх тут усе ведаюць, — сказалі мне ў гаркоме партыі ў Вілейцы. Часта да іх журналісты прыязджаюць, кіно нават здымалі... Вялікую і карысную справу робяць яны на вёсцы. І нам увесё час праблемы падкідаюць.

— Валянціна Цітовіч — дэпутат раённага Савета, — дадаў намеснік старшыні райвыканкома Генадзь Каробчыц, — хаця і маладая. Настойлівая. Сустрэнецца — зразумееце, чаму так кажу. Вакол іх тут ужо нейкае сілавое поле існуе, і яно прыцягвае моладзь. Я сам па адукацыі філолаг і таму вельмі добра разумею, што такое для вёскі сёння культура, выхаванне падрастаючай змены, будучых гаспадароў зямлі. Цітовічы, хаця і гараджане, але, лічы, ужо свае. Я вось зараз пазнаёмлю вас са старшынёй сельсавета таго калгаса, дзе жывуць Цітовічы. Таксама малады хлопец, настаўнік, ён вам болей раскажа.

...Анатоль Яжык і сапраўды зусім малады старшыня сельсавета. Разважлівы, стрыманы. Для яго гонар — паказаць гасцю будынак новага клуба, школы. Расказаў, што гаспадарка спецыялізуецца на вытворчасці мяса і малака. Калгас мае добры даход, людзі жывуць няблага. Але сённяшні вясковец гэта ўжо не той, што быў 10—15 гадоў назад.

— Патрабаванні да жыцця значна ўзраслі, — наўмысна паўтарае мой спадарожнік. — Скажам, хто цяпер будзе хваліцца тэлевізарам, дыванамі?..

Духоўны пажытак, калі можна так сказаць, гэта больш актуальнае пытанне на сёння. У кожным з нас жыве працаўнік і стваральнік. Працы ў вёсцы і цяпер многа. Але ёсць і месца, дзе кожны, хай не прагучыць банальна, знойдзе сабе заняткаў па душы. Гэта наш клуб. Многа розных гурткоў, ёсць свая дыскаўка. Тут, дарэчы, і працуе з дзецьмі наша Валянціна.

Анатоль Яўгеневіч шырока расчыніў дзверы, і мы апынуліся ў вялікім светлым пакоі — казачнай зале, сцены якой упрыгожаны дзіцячымі малюнкамі, размалёваныя кветкамі; замест звычайных крэслаў — дубовыя калоды з лясным свежым пахам. У сцэны ўбудаваны самаробныя шафы, дзе захоўваецца тэатральны рэкізіт. Тут жа швейная машынка: лялькі дзеці шыюць самі. А ля акна на сонейку застылі драўляныя загатоўкі — маскі будучых герояў новага спектакля. Цікаўлюся, дзе ж самі Цітовічы? Аказваецца, сёння яны дома. Бо летам у дзеці канікулы. Аднак некалькі тыдняў назад «Ялінка» ў поўным складзе прымала ўдзел у культурнай праграме III фестывалю дружбы савецкай і кубінскай моладзі, што праходзіў нядаўна ў Беларусі.



— Варта толькі намякнуць Валянціне Пятроўне, што тэатру неабходна недзе выступіць, як усе збяруцца імгненна, — тлумачыць загадчык клуба Міхаіл Кавалёў. — Бацькі ніколі не хвалюцца за сваіх дзяцей, калі яны з Цітовічамі — ці тут у клубе, ці недзе ў дарозе. Вы ж напэўна чулі, што наш тэатр часта выпраўляецца «ў гастролі» — вандруе па вёсках, паказваючы спектаклі ў розных месцах. Нездарма яму нададзена ганаровае званне народнага, узорнага.

КЛОПАТЫ
І ПРАБЛЕМЫ
ЦІТОВІЧАЎ

Маё наведванне для Цітовічаў не было нечаканасцю: звяніла яшчэ з Мінска. У Валянціны, як заўсёды, ужо нехта быў у гасцях — прыехалі сяброўкі з Мінска з дзецьмі. Барыс працаваў у майстэрні. Іх дом нават знешнім выглядам вельмі адрозніваецца ад звычайных заброддзёўскіх хат, нагадваючы нейкую казачную будыніну.

— Гэта Барыс з сябрамі тут трохі пачарваў, — пракаментавала Валянціна. — А вось унутры прывесці ўсё да ладу было цяжэй: водаправод, паровае ацяпленне, санвузел. Калі ў нас нарадзіўся сын Данілка, яшчэ не ўсё было зроблена... А мы ж былі не прывычаныя да вясковага жыцця. Але дапамагалі, чым маглі, аднавяскоўцы.

— А чаму ваш выбар выпаў

на гэту маленькую вёсачку, дзе ўсяго 14 двароў? — цікаўлюся я. — Цяпер на Беларусі столькі вёсак з шыкоўнымі дамамі-катэджамі, з усімі гарадскімі зручнасцямі, дзе неабходны такія спецыялісты, як вы.

Аказваецца, 9 гадоў назад усё было значна прасцей і адначасова складаней. Ім не даводзілася выбіраць, бо для Барыса прыговор урачоў быў канчатковы: ехаць далей ад горада. А па-другое, неяк не хацелася ісці на ўсё гатовае. Купілі стары дом у Заброддзі і сталі жыць. Валянціна ўладкавалася на працу ў Дом культуры, і з першай жа зарплаты быў куплены афортны станок для Барыса, каб ён мог таксама працаваць. Дарэчы, Барыс па адукацыі графік (яшчэ ў час вучобы ў інстытуце аформіў двухтомнік твораў І. Мележа). Калі юнак, якога ўсе лічылі шматбагачым, паехаў са сталіцы ў вёску, у мастакоўскім асяроддзі выказваліся спачувальныя словы ў яго адрас — маляў, зарыце свой талент.

Валянціна па натуре надзвычай актыўны чалавек. Калі ад'езд у вёску быў яшчэ толькі ў планах, яна цвёрда ведала, што абавязкова арганізуе там ляльчыны тэатр, ну нешта нахшталь Батлейкі, будзе рабіць важную і карысную справу. Наогул, такое поле для дзейнасці! Пра гэта ж марыць толькі можа.

— Усё атрымалася не так проста. У гэтай мясцовасці не існавала традыцыі свайго тэатра, — прызнаецца Валянціна. — Удваіх з Барысам мы вялі гуртаркі з дзецьмі пра мастацтва, пра тэатр, спакаля рыхтуючы іх да будучых заняткаў. Потым малявалі, разам прыдумвалі п'есы. Слухалі казкі, запісаныя на пласцінкі. І толькі потым я стала вучыць іх рухацца па сцэне, размаўляць, чытаць вершы. І мае дзеці на вачах сталі мяняцца. Яны былі проста апантаны ідэяй — паставіць спектакль. Наогул дзяцей трэба выходзіць мастацтвам. Нам хацелася стварыць у вясковым клубе цэнтр эстэтычнага выхавання, дзе будзе тэатральны гурток, мастацкая, танцавальная, харавая студыя...

Валянціна Пятроўна, калі раскажа пра свае першыя цяжкасці, вельмі хвалюецца. Зразумела, нялёгка было ўздымаць, што называецца, цаліну. У маладой жанчыны тонкія, мяккія рысы твару — раптам здаецца, што яна сама школьніца, дзяўчынка, але рукі выдаюць. Вёска ёсць вёска, хаця ў хаце ўсё зроблена на гарадскі манер. Цітовічы трымаюць казу, курэй, ёсць агарод. А гэта ўсё патрабуе працы.

— Штодзень сустракалася я са сваімі дзецьмі ў клубе. Барыс майстраву лялек, мы з дзяўчынкамі шылі для іх

адзенне. А потым муж арганізаваў мастацкую студыю: заняткі два разы на тыдзень. Наша маленькая вёсачка быццам ажыла. Чацвёра дзяцей з сям'і суседзяў Міхалевых сталі хадзіць да нас на заняткі, з Нарачы, з іншых вёсак бацькі аддалі да нас сваіх малых. Даверылі іх нам.

Жыццё ў вёсцы часта звязваецца з уяўленнем пра зацішнае месца, дзе нельга зрабіць нешта значнае, сур'ёзнае. Маўляў, правінцыя.

— Такой і вам раней уяўлялася вёска? — цікаўлюся я ў Валянціну.

— Ой, не зацішна тут. Я наогул лічу, што ў мастацтве няма правінцыі. Гэта пацвердзіць і Барыс. Хадзем да яго ў майстэрню, бо будзе працаваць да трох — гэта як правіла.

Як жа яны, маладыя, неспрактываваныя, не прывычаныя да вясковага жыцця, сталі тут, у Заброддзі, сваямі? Якія нябачныя вузы звязалі іх з гэтай зямлёй? Як атрымалася, што да іх слоў сталі прыслухоўвацца і тутэйшыя старажылы, а калі-нікалі прыходзіць у гасці, каб паглядзець на зробленыя імі пераўтварэнні ў гаспадарцы не як на дзівосы, а як на разумныя справы. А потым робяць нешта падобнае ў сябе.

Барыс працягнуў мне некалькі кніг, якія ён нядаўна аформіў — творы А. Савіцкага, З. Бандарына, В. Рудава. (У сталічных выдавецтвах для яго заўсёды ёсць заказы). А вось працы, якія выстаўляліся на апошніх рэспубліканскіх выстаўках — графічныя лісты па матывах купалаўскай пазіі, вясковыя інтэр'еры, партрэты аднавяскоўцаў.

— Во гэта наш заброддзёўскі каваль Аляксандр Шупляк, — павярнуў да мяне работу ў рамцы Барыс. — Цудоўны чалавек. Знаўца жыцця і людзей. Гэта ён дапамагаў нам зрабіць вазок для ляльнага тэатра, наогул — добрая і шырыя душа. А гэта баба Соня. Калі Данілка захварэе, дык яна першая памочніца. А гэта бабулька ўжо памерла, шкада, не паспеў падарыць ёй партрэт.

У невяліччай, уладкаванай майстэрні мастаку добра працуецца. На яго лістах я бачу рэальнае вясковае жыццё, адчуваю яго подых, яго рытм. Тут, далёка ад сталіцы, ён ніколі не адарваны ад культурнага жыцця рэспублікі, ад сваіх калег. На паліцах, прымацаваных пад самай столлю, якіх толькі няма часопісаў! Нават недарэчна неяк задаваць пытанне, ці збіраюцца яны калі-небудзь у горад. Усё тут гаворыць, што людзі ўладкаваліся на доўга, назаўсёды. Сябры часта прыязджаюць у гасці да Цітовічаў. А ў нечым можа і

зайздросцяць ім, бо не кожны ў гарадской мітусні знайшоў сваё месца, сваю справу. Але чым зараз жывуць Цітовічы, што іх найбольш хвалюе? Я задаю гэта пытанне па чарзе Валянціне і Барысу.

— Для мяне самае дарагое — дзеці. Хаця трохі і стамілася, але кінуць іх не магу. Яны мне вераць. І галоўнае для іх, напэўна, не сам тэатр, а тое, што ён выходзіць ў іх душы — імкненне да прыгажосці, да творчасці.

— Валянціна забылася сказаць пра нашу запаветную мару — гэта, відаць, каб не сурочыць, — дапаўняе Барыс. — У Нарачы ёсць напаяўразбурная царква. Свяшчэннік там даўно не служыць: веруючы не слава. Калі будынак рэстаўрыраваць, адрамантаваць, там можна было б арганізаваць калгасны этнаграфічны музей — экспанаты ўжо нейкія ёсць, вучні адшукалі б яшчэ нешта цікавае і каштоўнае, там жа размясцілася б дзіцячая карцінная галерэя, музей лялек... Я ўжо веў перагаворы з прарэктарам тэатральна-мастацкага інстытута, каб дыпломнікі заняліся гэтай царквой. Яны мелі б магчымасць такім чынам матэрыялізаваць тут свае ідэі. Варта, каб нешта з гэтага атрымалася.

Я сабралася ўжо ад'язджаць з Заброддзі. З яблынь у садзе раз-пораз падалі на зямлю з дзіўным гукам жнівеньскія яблыкі. Яшчэ раз абыйшла вакол хаты, удыхаючы духмяны водар. Пад вокнамі — цудоўныя ружы. І раптам зразумела, чаму Цітовічаў тут лічыць сваямі, чаму яны прыраслі да гэтай зямлі. Бо любяць яе, упрыгожваюць, наводзяць тут парадак, дбаюць пра дзень заўтрашні, жывуць не толькі сваімі клопатамі.

Падыходзячы да машыны, пачула, як Барыс размаўляе са старшынёй сельсавета:

— Вы, як прадстаўнік улады, пасадзейнічайце. Нельга ж, каб усё ламача, смецце з хаты несці ў лес. Кажуць, заўсёды так рабілі. Забуджаны стаў лес. Вясной не прайсці. Лепей зрабіць за вёскай агульны сметнік, а затым закапаць тую зямлю. А тых, хто парушае парадак, штрафваць. Інакш, што будзе праз некалькі гадоў?..

Старшыня згодна кінуў галавой. Маўляў, клопатаў вельмі дабавілі. Але ж і прыёмна, што жывуць у Заброддзі сапраўдныя гаспадары — класныя, дбайныя, нераўнадушныя.

Таццяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКАХ: у майстэрні Цітовічаў у Заброддзі; ляльчыны тэатр «Ялінка».



АКЦЁР НА ПАЧАТКУ ТВОРЧАГА ШЛЯХУ



СВОЙ
У СЯМ'І
КУПАЛАЎЦАЎ

Паспяхова закончана 101-я мінская сярэдняя школа. Наперадзе, як кажуць, сто дарог. А душа даўно выбрала тую адзіную, заповітную сцяжынку, па якой ісці і ісці... І так не хочацца верыць, што якія-небудзь недарэчнасці змогуць перашкодзіць ажыццяўленню жаданай мары — паступленню на акцёрскае аддзяленне Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута.

...Першы тур экзаменаў па спецыяльнасці ў інстытуце Віця Манаеў не вытрымаў.

Боль, адчай, распач... Паглядзеў на сябе ў люстэрна: дзіва што — маленькі, кволы, нос бульбай. Нікуды не варты! Жыццё губляла ўсялякі сэнс. А да наступных экзаменаў яшчэ цэлы год!

Неяк у рукі трапіў нумар гарадской газеты, а ў ім — аб'ява: «Дзяржаўны тэатр лялек БССР запрашае юнакоў...» У той жа дзень Віця накіраваўся ў тэатр. «Для інтэрв'ю», — загадкава сказаў ён сябрам, каб не спужаць сваю мару. Але дваровая дзятва здагадалася аб яго сапраўдных намерах. Многія ведалі, якія цікавыя гісторыі забавуна расказваў Віця вечарамі, збіраючы вакол сябе няўрымслівых гарэз і дэманстраваў, як ім здавалася, выключныя акцёрскія здольнасці.

Галоўны рэжысёр тэатра А. Лялюўскі паверыў у юнака і прыняў яго ў труп.

«Шчаслівым часам» назаве Віктар праведзены ў тэатры год. Са здзіўленнем і цікаўнасцю назіраў ён, як дарослыя людзі так сур'ёзна «гуляюць у лялькі». Ён з асцярожнасцю і дапытлівасцю дакранаўся да кожнай, спрабаваў яе «ажывіць». Дзякуючы сваёй настойлівасці, працаздольнасці, упартасці, хлопец даволі хутка навучыўся «вадзіць» амаль усіх лялек.

Першая роля Віктара (і першая лялька) — маленькая Мышка ў спектаклі «Іван — сялянскі сын». Ён «навучыў» яе забавуна тузаць хвосцікам, смешна круціць мордачкай, паслухмяна станавіцца на заднія лапкі. З любімай Мышкай хлопец пасябраваў і не расставіўся нават тады, калі пазней быў заняты ў ролі Івана, галоўнага персанажа спектакля.

У час гастрольнай паездкі тэатра ў Гродна Віктар Манаеў ужо выконваў пяць ролей у розных спектаклях.

Работа ў тэатры многаму навучыла: майстраваць лялькі, шчыць для іх адзенне, тэхніцы-валодання ім, пластыцы. А сама галоўнае, тут ён адчуў, што ўсім вядомая ісціна: спектакль — справа калектыўная — у ляльчным тэатры набытае асобы сэнс. Нават вельмі таленавіты акцёр не можа працаваць адзін. Без узаемадапамогі цяжка нарадзіцца сапраўднаму ляльчанаму спектаклю.

Жаданне глыбей спасцігнуць цудоўнае і старадаўняе мастацтва «лялькаваджэння» прывяло Віктара Манаева ў 1976 годзе на аддзяленне «Акцёр тэатра лялек» тэатральнага факультэта Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. Ён быў старанным студэнтам, складаная і насычаная праграма патрабавала поўнай самааддачы.

На другім курсе, — расказвае Віктар, — калі мы вивучалі драматычнае майстэрства, я ўпершыню па-сапраўднаму, як мне здаецца, пазнаёміўся з сусветнай класічнай драматургіяй. Значнай па-

дзеяй з'явілася для мяне работа над вобразам чэхаўскага унтэра Прышыбева, якая ў далейшым стала дыпломнай працай.

Унтэр Прышыбеў Манаева атрымаў выдатную адзнаку Дзяржаўнай экзаменацыйнай камісіі, якую ўзначальваў вядомы драматург А. Макаёнак. Па агульнаму меркаванню, студэнт Манаеў бліскуча выявіў свае драматычныя акцёрскія здольнасці. Цудоўнай нечаканасцю з'явілася для будучага акцёра-ляльчыка прапанова працаваць у славутым купалаўскім тэатры. Было радасна і трохі страшнавата. Адчуванне, што ты яшчэ нічога не ўмееш, нахлынула з вялікай сілай, калі В. Манаеў упершыню пераступіў парог славуэтага акадэмічнага тэатра з дыпломам у руках.

Кіпуе жыццё ў тэатры паглынула Манаева цалкам. Рэпетыцыі, спектаклі, гастролі. Таленавітага акцёра запрасілі зняцца ў кінастужках «Людзі на балоце», «Давай пажэнімся!», «Чужая бацькаўшчына». Ён удзельнічае ў шэфскіх канцэртах, у творчых вечарах, якія праводзіць рэспубліканскі Дом работнікаў мастацтваў. У вялікай сям'і купалаўцаў ён ужо стаў «сваім».

Для кожнага пачынаючага акцёра першыя гады працы ў тэатры заўсёды цяжкія. З аднаго боку, не хапае майстэрства, ведання жыцця... З другога, — хочацца, каб і глядачы, і рэжысёры ўбачылі, што ты здольны стварыць вобраз складаны, што можаш працаваць аж да «сёмага поту». Віктар Манаеў ярка з тых людзей, хто не задавольваецца маленькім поспехам, ён няспынна крочыць наперад, спрабуючы сябе ў ролях розных, шукаючы сваю тэму, свой шлях у мастацтве.

У тэатральных праграмах да спектакляў «Закон вечнасці», «Бераг», «Мінітаў лапаць», «Апошнія спатканне», «Тая, якая сама па сабе блукае» сярод вядомых прозвішчаў стаіць імя В. Манаева. Пакуль у яго невялікія, эпизадныя ролі, але вельмі дарагія маладому артысту. Крытыка ў свой час пісала пра ролю Сына ў спектаклі «Тая, якая сама па сабе блукае» Р. Кіплінга, высокая ацэньваючы здольнасці маладога акцёра: «Віктар Манаеў у ролі Сына гранічна шчыры, непасрэдны. Яго герой адкрывае для сябе цудоўны, нязведаны свет. Адухоўленасць, рамантычнае ўспрыманне навакольнага свету спалучаюцца ў ім з верай у дабро, чысцінёй».

Нядаўна ў тэатры адбылася прэм'ера спектакля «Валенціянскія вар'яты» Лопэ дэ Вэга ў пастаноўцы Б. Утарава. Новая работа В. Манаева, да якой ён аднёсся вельмі сур'ёзна, ад душы парадавала і глядачоў, і крытыку. Яго Валерыя пластычны, паэтычна ўзнёслы, свабодны ў рухах, ён цудоўна спявае і з зайздроснай лёгкасцю дэманструе агністыя іспанскія танцы.

Ва ўсіх невялікіх ролях, сыграных Віктарам Манаевым на сцэне купалаўскага тэатра, ёсць адна прыкметная рыса асобы самога артыста — яго непасрэднасць і шчырасць. Такі ён і на сцэне, і ў жыцці. А гэта сведчыць пра жаданне чалавека свярдацца праўду, змагацца за яе.

Сёння В. Манаеву толькі 25! Усё наперадзе. У вялікае мастацтва шлях няпросты.

Марына БАРТНІЦКАЯ.

КУМІРЫ НАШАЙ ЭСТРАДЫ

МІЛЬЁН РУЖ
АД УДЗЯЧНЫХ СЛУХАЧОЎ

Адна з самых модных песень сённяшняга эстраднага сезона — гэта, бадай, «Мільён руж» Райманда Паулса на вершы Андрэя Вазнясенскага. Песня гэта — пра кветкі, якія дорыць актрысе закаханы ў яе мастак... Гаворачы сёння аб артыстах савецкай эстрады, можна канстатаваць, што ім, вядома, таксама перападаюць букеты з руж (каму — папышней, каму — паэлегантней). Але ў руж, як вядома, ёсць і калючкі...

У глядачоў, у слухачоў у апошнія сезоны адчувальна вырасла магчымасць выбіраць: на эстрадзе з'явілася нямала меладых, яркіх выканаўцаў. І гэта адразу ж адбілася на папулярнасці цэлай групы спевакоў, чые пазіцыі нядаўна прадстаўляліся дастаткова трывалымі: іх паяснілі новыя лідэры. Зрэшты, і ў «новых» узніклі свае праблемы, народжаныя ў многім усё той жа разнастайнасцю (ёсць з кім параўноўваць — ёсць каму аддаць перавагу).

Музычныя крытыкі яшчэ шукаюць разгадку феномена Алы Пугачовай, а тым часам энтузіязм яе паклоннікаў пачынае паступова калі не сціхаць, то ўжо ва ўсякім разе ўваходзіць у спакойную плынь. У сваёй феноменальнай папулярнасці гэта, несумненна, таленавітае спявачка дасягнула таго ўзроўню, які аўтаматычна страхе яе ад усялякіх зрываў, але ён у той жа час стаў, мне здаецца, і тормазам на шляху да новых узлётаў. Відавочна, Пугачова сама адчувае гэта: у апошняй праграме «Маналогі спявачкі» выразна гучыць нота незадаволенасці сабой.

Калі Пугачова перш за ўсё «гарадская» спявачка, што адбіваецца і на яе рэпертуары, і на манеры выканання, то Сафія Ратару, якая вырасла ў пенсённым краі Закарпацкіх гор, быццам бы ўплываў на яе песні энергію вольнага ветру і горных рэк. Пакараюць дынамізм і экспрэсія яе выканання, што ў спалучэнні з моцным голасам робіць нават банальную песню незвычайнай падзеяй эстрады. На жаль, дрэнную паслугу аказаў спявачцы яе ўдзел у музычных кінафільмах, адзначаных няўдаласцю сюжэтных хадоў, непераканальнасцю рэжысуры.

Упэўнена адчувае сябе на эстрадзе Валерыя Ляонцьеў — спявак, які мае голас шырокага дыяпазону і выразную пластыку. Кожную песню ён імкнецца ператварыць у маленькі спектакль, і часта гэта яму ўдаецца. Апошнім часам у рэпертуары Ляонцьева намяціўся новы напрамак, які ахарактарызаваў бы як сур'ёзнае, але ў той жа час арганічнае эстраднаму жанру размова пра лёс акцёра, мастака ў свеце. Так, у новую праграму Ляонцьева «Я проста спявак» удала ўпісалася філасофская «Малітва клоуна» (з музыкі Юрыя Саульскага да спектакля «Вачыма клоуна» паводле Генрыха Бёля). Тут можна ўспомніць і кам-

пазіцыю Давіда Тухманава «Памяці гітарыста» — трагічную навелу пра жыццё музыканта.

Калі поспехі і няўдачы Пугачовай, Ратару і Ляонцьева ў многім залежаць ад кампазітараў, з якімі яны супрацоўнічаюць, то, скажам, Юрыю Антонаву і Аляксандру Градскаму ў выпадку няўдачы няма на каго наракаць, акрамя як на саміх сябе: абодва спалучаюць выканаўчую дзейнасць з кампазітарскай. І Антонаў, і Градскі выступаюць на эстрадзе амаль 20 гадоў, але сапраўдная папулярнасць прыйшла да іх толькі цяпер.

Юрыю Антонаву, скончыўшы аддзяленне народных інструментаў музычнага вучылішча ў беларускім горадзе Маладзечна, стварыў больш за 50 песень, большасць з якіх запісана на пласцінкі, выканана з эстрады ім самім і папулярнымі рок-групамі «Аракс» і «Зямляне». Пры тым, што форма яго твораў заўсёды вельмі сучасная, змест іх у добрым сэнсе традыцыйны. Прыкладам можа служыць «Дах дома твайго» — песня пра цяпло бацькоўскага дома. Дастойным партнёрам Антонава стала створаная ім група «Аэробус». На іх канцэртах, якія праходзяць нярэдка ў вялікіх залах, практычна не бывае свабодных месцаў.

Аляксандр Градскі, які мае надзвычай моцны голас, даволі паспяхова выступаў з кампазіцыямі іншых аўтараў. Гадоў дзесяць назад яму як спеваку прапанавалі запісаць песні да фільма «Раманс пра закаханых», аднак кампазітар па нейкіх абставінах не змог пачаць працу, і тады рэжысёр рызыкнуў прапанаваць яму паспрабаваць свае сілы як кампазітара. Музыка аказалася вельмі цікавай, надала фільму большую странасць і глыбіню. Гэта зацвердзіла Градскага ў шэрагу папулярных кампазітараў.

За апошнія гады ім створана і выканана некалькі буйных кампазіцый, дзе ў якасці літаратурнай асновы выкарыстана высокая паэзія: Бёрнс, Шэлі, Беранжэ, Элюар... Глыбокай любоўю да Радзімы прасякнута кампазіцыя на вершы Мікалая Рубцова «Зорка палёў». Некалькі гадоў Градскі працаваў над палітычнай рок-операй «Стадыён» (паводле матэрыялаў трагічных падзей у Чылі), цяпер гэты твор запісваецца на пласцінку.

Цікава, што Градскі, які стаяў некалі са сваім ансамблем «Скамарохі» ля вытокаў маскоўскай біт-музыкі, сёння ў асноўным стварае «антышлягерныя» рэчы. Яго стыль складаны для ўспрымання, тут няма ніякіх скідак на «лёгкасць жанру». Аднак аўтарскія канцэрты Градскага, якія прайшлі нядаўна з поспехам у сталічным Тэатры эстрады, паказалі, што аўдыторыя гатова прыняць гэты новы почырк артыста.

Юрыі АЛЯКСАНДРАЎ.



З кожным годам пашыраюцца творчыя сувязі беларускіх пісьменнікаў з калегамі з саюзных рэспублік. Дзякуючы гэтым кантактам у Беларусі павялічваецца выпуск перакладных кніг, рэгулярна праводзяцца дэкады братніх літаратур, абмен творчымі брыгадамі. Летам нашы пісьменнікі былі запрошаны на Украіну. Яны сустрапіліся з таварышамі па пярэ, наведвалі калгасы і саўгасы, прамысловыя прадпрыемствы, зрабілі падарожжа на цэллаходзе «У. Маякоўскі» па Сожы і Прыпяці. НА ЗДЫМКУ: беларускія літаратары гутараць з украінскім сатырыкам і драматургам А. ЛЯВАДАМ (трэці злева).

Фота У. КРУКА.

КРЫНІЧКА

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Сёлета ў рэспубліцы выйшаў зборнік твораў для дзяцей «Вяснянка». Ён адкрывае серыю «Бібліятэка дзіцячай літаратуры народаў СССР», што пачата выдавецтвам «Юнацтва». У кнізе юныя чытачы знойдуць цікавыя вершы, байкі, апавяданні, казкі, створаныя беларускімі пісьменнікамі. Мы запрашаем пазнаёміцца з некаторымі з іх — апавяданнем Аляксея ДУДАРАВА «Буслы» і вершам Вольгі ІПАТАВАЙ «Мастачка».



Вольга ІПАТАВА

МАСТАЧКА

Раніца —
Мастачка слынная,
Любіць прыгажосць дарыць.
Яркай стужкаю малінавай
Небакрай
Ужо гарыць.

І зялёныя, і сінія
Там, удалечы,
Лясы.
А чырвоны
Падасінавік —
У жамчужных расы.

Вельмі раніца
Стараецца:
Возьме пэндзаль свой
Лясны —
Жоўты промень загараецца
На вяршале сасны.

Ды найбольш
Ружовы колер ёй
Даспадобы,
Да душы.
Вось таму і сны ружовыя
Бачаць ранкам
Малышы.



Аляксей ДУДАРАУ

БУСЛЫ

Ідучы з лесу, Андрэйка з мамай адпачывалі ля сцірты саломы. Жмурачыся ад сонца, Андрэйка глядзеў у неба. Яму здавалася, што пад канец лета яно зрабілася незвычайна высокім, усё адно як паднялося і стала шырэйшае і большае.

— Мама! — усклікнуў раптам хлопчык. — Глянь: журавы лётаюць! Вунь, над фермай.

Мама сумна сказала:

— Гэта не журавы, сыноч, гэта буслы з суседніх вёсак. Кожны год, збіраючыся ў вырай, яны над нашай клёнаўкай кружаць. А ў нас не жывуць...

— Чаму? — спытаў хлопчык. — Ім бы добра ў нас жылося.

— Некалі жылі, — сказала мама, — а цяпер не хочуць.

— А чаму?

— Пакрыўдзіліся. Яшчэ тады, калі я была такая, як ты цяпер.

У першы месяц вайны прыкацілі ў нашу вёску фашысты... Памятаю, як кароўку нашу забіралі, за курамі па двары ганяліся. Пазней гэтыя вылюдкі ўсё спалілі: і хаты, і сады, і дрэвы...

У нашым двары рос вялізны разгалісты дуб. На ім, колькі вёска стаяла, буслы сабе жытло рабілі. Дык вось. Вайна ідзе, а ў буслоў свой клопат: дзяцей гадаваць, каб да восені іхнія крылы дужымі сталі. І не заміналі ж нікому, а адзін фашыст прыцэліўся ды па буслу з аўтамата часануў... І забіў. Ляжыць бедны птах, дзюба ў пыле. Немцы сабраліся ля яго, гегечуць, смяюцца. Бусліха магла б уцячы, але як жа было ёй сваіх дзетак кінуць? Кружылася над гняздом, пакуль той самы ірад і па ёй не бабахнуў...

Забітая бусліха ляціць на зямлю акурат на немцаў з іх машынамі. І — ці паверыш? — спужаліся яны. Сыпанулі з дарогі да агароджы, прыціхлі нават. Ну а калі яны паехалі, мы, малыя, збегліся, паплакалі і пахавалі буслоў. А дзед твой злазіў на дрэва і дастаў з гнязда асірацелых буслянят. Мы іх да восені жабамі кармілі. Восенню яны паляцелі ад нас. Пэўна, расказалі ўсім буслам, што тут адбылося, і з таго часу не селяцца яны ў нашай вёсцы.

Мама ўздыхнула і паднялася з саломы:

— Ну, пойдзем, сыноч.

Ішлі моўчкі. Андрэйка ўсё глядзеў у неба і думаў. Няўцям яму было, як гэта людзі маглі забіць такую прыгожую птушку... А буслы кружыліся, кружыліся...

І раптам усхвалявана і з радаснай надзеяй хлопчык спытаў:

— Мама, а мо, калі восень пройдзе і снег, і калі я падрасну і ў садзік не буду хадзіць... мо яны прыляцяць да нас? Я іх таксама карміць буду. Я жаб не баюся...

— Мо і прыляцяць, — уздыхнула мама.

— Няхай бы прыляцелі!

Неба з бусламі здавалася хлопчыку вельмі прыгожым, ласкавым і спакойным.

У краіне пачаўся новы навучальны год. За школьныя парты селі мільёны юных жыхароў Савецкага Саюза. І сярод іх — гэтыя хлопчык і дзяўчынка, якіх вы бачыце на здымку. Яны вераць, што іх чакае шчаслівае і доўгае жыццё. Верым у гэта і мы, дарослыя. Таму па традыцыі першы ўрок у савецкіх дзяцей — ўрок міру, на якім яны вядуць размову пра самую надзённую праблему на зямлі.

Фота В. ЧУМАКОВА.

КАЛЫХАНКА

Словы Артура ВОЛЬСКАГА Музыка Юрыя САВІНА



Змрок ляжыць навокал,
Як гушчар лясны.
Да сцягнелых вокнаў
Падыходзяць сны.

Спаць усім належыць
Па зыходзе дня.
Недзе ў Белавежы
Дрэмле зубраня.

2 разы.

Між ялін кашлатых
У сваім дупле
Спяць заверчаныя
У цішы і ў цяпле.

І крыклівай сойцы,
Што ў гняздечку спіць,
Аж да ўсходу сонца
Дзетак не будзіць.

2 разы.

За акном мільгае
Зорак карусель.
Глянь, табе міргае
Зорны карабель.

Спяць у лузе краскі,
Ты чаму не спіш!
Можа, сёння ў казку
У сне ты паляціш...

2 разы.

ЗАГАДКІ

Вылез Юрка з
заканурка —
Аksamітавая шкурка,
Хвост даўжэзны, быццам
пуга,
Як чарніцы, яго вочы,
Ходзіць, шнарыць сярод
ночы.
Угадай, што за звяруга.

Спачатку падае,
Пасля ўстае,
Пасля гасцінцы

раздае.



Адразу быў і небылца:
Па хмарах едзе калясніца,
Грукоча моцна, гарахціць,
З-пад колаў польымя
ляціць.

Сляпы, глухі і рук не мае,
Ды за акном на скрыпцы
грае,
На моры хвалі ўзнямае,
На небе воблакі збірае.

(Вясёл)



ЛЕЎ І ВОЎК

БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ КАЗКА У АПРАЦОЎЦЫ
ЯКУБА КОЛАСА

ХАДЗІУ па лузе конь.
Ідзе леў.
— Ідзі за мною! —
загадаў леў.

— А чаго я пайду? — пытае конь.

— Як смееш ты размаўляць так са мною? — крыкнуў грозна леў. — Ці ты не ведаеш, хто я? Я звер над звярамі. Я галодны і хачу цябе з'есці.

— Э, — кажа конь, — не тыя цяпер часы, што хто каго нагне, той таго наб'е.

— Ты асмельваешся думаць, што я слабейшы ад цябе?

— Я ў гэтым пэвен, —

кажа конь. — Давай прабаваць сілу.

Ляжаў на лузе камень.

— Хадзі сюды, — кажа конь. Падыйшлі да каменя.

— Ты можаш так стукнуць па гэтым камені, каб з яго іскры пасыпаліся?

Драпануў леў лапаў па камені — кінцоры паламаў.

— Эх, леў, леў! А яшчэ называеш сябе звяром над звярамі. Глядзі, як я стукну.

У каня на нагах былі сталёвыя падковы. Стукнуў конь капытом па камені, іскры так і ўзвіліся.

Спалохаўся леў, кінуўся ён назад у лес. Бяжыць, не аглядаецца.

— Куды бяжыш, леў? — пытае яго воўк.

Сказаў леў воўку, якога страшнага звера ён спаткаў. — І ты яго збаяўся? —

пытале воўк. — Эх, каб ён мне папаўся, я жыва з ім справіўся б. Толькі пакажы мне яго.

Узяў леў воўка ў пярэднія лапы, сам на заднія стаў.

— Глядзі!

Льву здавалася, што ён маленьку воўка трымаў, а ў таго косці хруснулі і дух выскачыў вон.

— Ну што, бачыш?

Нічога не адказвае воўк.

— Што ж ты маўчыш?

Апусціў леў воўка на зямлю, бачыць — не дыхае воўк.

— Эх ты, хвалько: толькі ўбачыў яго і то ўжо самлеў.

А я прабаваў з ім сілу!

Кінуў леў воўка, а сам далей пабег.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80; 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.

Зак. 1484